

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Схвалено

Вченою радою Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича,
протокол № 8
від 31 серпня 2016 року

Затверджено

Ректор Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Мельничук С.В.

2016 р.

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«Філологія»**

**підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) –
спеціальності 035 Філологія**

(47 кредитів)

Чернівці
2016

Освітньо-наукова програма „Філологія” підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності 035 Філологія, розроблена згідно з вимогами Закону України „Про вищу освіту”.

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Скаб М. С. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри історії та культури української мови;

Кульбабська О. В. – доктор філологічних наук, професор, завідувач сучасної української мови;

Антофійчук В. І. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури;

Мельничук Б. І. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури;

Ковалець Л. М. – доктор філологічних наук, доцент кафедри української літератури;

Червінська О.В. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури;

Рихло П.В. – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури;

Нямцу А.С. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янської філології та порівняльного літературознавства.

Драненко Г.Ф. – доктор філологічних наук, доцент кафедри кафедри романської філології та перекладу

Кушнерик В. І. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства,

Бялик В.Д. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри комунікативної лінгвістики і перекладу

Програму погоджено:

Гарант освітньої програми

проф. Бунчук Б. І.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Метою освітньо-наукової програми є забезпечення оволодіння аспірантами філологічного факультету третім (освітньо-науковий) рівнем вищої освіти відповідно до восьмого кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувають аспіранти на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра.

Освітньо-наукова програма передбачає надання здобувачам освітньо-наукового рівня в аспірантурі необхідних навичок для здобуття особою теоретичних знань, умінь, та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-наукова програма передбачає такі складники:

А. Освітній складник (43 кредити ECTS)

I. Нормативна частина:

- цикл загальної підготовки;
- цикл професійної підготовки.

II. Варіативна частина:

- цикл дисциплін вільного вибору аспіранта.

Б. Практичний складник (4 кредити ECTS)

III. Практична підготовка.

Освітньо-наукова програма розроблена відповідно до вимог Закону України „Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII.

I. НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Цикл „Нормативна частина” передбачає дисципліни загальної підготовки та професійної підготовки.

Тематичний блок I.1 „Цикл дисциплін загальної підготовки” спрямований на надання аспірантам оптимальних знань та навичок, необхідних для здійснення професійного наукового пошуку та синтезу виважених обґрунтованих ідей.

У межах тематичного блоку I.1 „Цикл дисциплін загальної підготовки” аспіранти вивчають такі дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
1	Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування	9	270	135	135	Залік, залік, екзамен
2	Філософія та методологія науки	4	120	60	60	Екзамен
3	Організація наукової діяльності	6	180	90	90	Залік
Загалом по блоку I.1		19	570	285	285	

Тематичний блок I.2 „Цикл дисциплін професійної підготовки” передбачає набуття аспірантами глибоких доктринальних знань у галузі української мови та вироблення необхідних вмінь і навичок самостійної наукової діяльності та продукування нових ідей.

У межах тематичного блоку I.2 „Цикл дисциплін професійної підготовки” аспіранти вивчають такі дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
Спеціалізація Українська мова						
1	Основи українського термінознавства і термінотворення	6	180	60	120	Залік, екзамен
2	Мова й людина: антропоцентричні парадигми сучасних	6	180	60	120	Залік, екзамен

	лінгвістичних досліджень					
Спеціалізація Українська література						
1	Методологічні принципи написання дисертації з літературознавства	6	180	60	120	Залік, екзамен
2	Сучасні літературознавчі концепції	6	180	60	120	Залік, екзамен
Спеціалізація Теорія літератури						
1	Сучасні літературознавчі школи України	6	180	60	120	Залік, екзамен
2	Культурологічний контекст літературної теорії	6	180	60	120	Залік, екзамен
Спеціалізація Література зарубіжних країн						
1	Загальна історія світового літературного процесу	6	180	60	120	Залік, екзамен
2	Традиційні сюжети й образи світової літератури	6	180	60	120	Залік, екзамен
Спеціалізація Германські мови						
1	Парадигми сучасної філологічної науки. Прагмалінгвістика та дискурсологія	6	180	60	120	Залік, екзамен
2	Методика та методи лінгвістичних досліджень. Математична лінгвістика	6	180	60	120	Залік, екзамен
Загалом по блоку I.2		12	360	120	240	

II. ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА

Варіативна частина освітньо-наукової програми сформована з урахуванням сучасного рівня наукових досягнень в галузі філології та індивідуальних освітніх запитів аспірантів. Варіативна частина створює передумови для відображення особливостей вузькопрофільної підготовки в межах обраних дисциплін у змісті освітньо-наукової програми, зокрема для диференціації та індивідуалізації підготовки аспірантів.

Аспірант може обрати 2 дисципліни, які закінчуються іспитом, та 2 дисципліни, які передбачають залік, що в сукупності становить 12 кредитів.

У межах тематичного блоку II „Дисципліни вільного вибору аспіранта” здобувачі освіти вивчають такі дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
---	------------------	--------------------	-----------------	----------------------------	--	----------------

Спеціалізація Українська мова						
1	Семантична модифікація слова в різностильовому мовленні	3	90	30	60	Залік
2	Власна назва у тексті	3	90	30	60	Залік
3	Український мовленнєвий етикет	3	90	30	60	Екзамен
4	Комунікативно-інтенційний простір українськомовного дискурсу	3	90	30	60	Екзамен
5	Мовна особистість як суб'єкт комунікації	3	90	30	60	Залік
6	Роль метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини та в утворенні образних одиниць української мови	3	90	30	60	Залік
7	Етимологія в системі наукових досліджень	3	90	30	60	Екзамен
8	Функційна сфера апеляції в українській мові: лексична семантика, прагматика, мовний етикет	3	90	30	60	Екзамен
Спеціалізація Українська література						
1	Українська література для дітей та юнацтва у світовому контексті	3	90	30	60	Залік
2	Українська інтелектуальна проза	3	90	30	60	Залік
3	Українська література кінця XIX - початку XX ст. у світлі психоаналітичних концепцій	3	90	30	60	Екзамен
4	Проблеми розвитку української літератури на зламі XX - XXI ст.	3	90	30	60	Екзамен
5	Принципи і методи аналізу художнього твору	3	90	30	60	Залік
6	Проблема традиції і новаторства в літературі	3	90	30	60	Залік
7	Художня шевченкіана світу (Європа, Азія, Америка, Австралія)	3	90	30	60	Екзамен
8	Творча індивідуальність письменника як об'єкт наукового дискурсу	3	90	30	60	Екзамен
Спеціалізація Теорія літератури						
1	Рецептивна поетика	3	90	30	60	Залік
2	Загальна історія світового літературного процесу	3	90	30	60	Залік

3	Сучасна методика аналізу літературного тексту	3	90	30	60	Екзамен
4	Теорія інтертекстуальності	3	90	30	60	Екзамен
5	Актуальні аспекти досліджень літературного процесу у XX-XXI ст.	3	90	30	60	Залік
6	Студії з віршознавства	3	90	30	60	Залік
7	Проблематика сучасної теорії жанрів	3	90	30	60	Екзамен
8	Шекспір:теорія канону	3	90	30	60	Екзамен
Спеціалізація Література зарубіжних країн						
1	"Фауст" в історії світової культури	3	90	30	60	Залік
2	Сучасна англійська short story	3	90	30	60	Залік
3	Сучасний французький роман	3	90	30	60	Екзамен
4	Слов'янський літературний регіон	3	90	30	60	Екзамен
5	Основні методи літературознавчих досліджень	3	90	30	60	Залік
6	Актуальні проблеми сучасної компаративістики	3	90	30	60	Залік
7	Сучасні проблеми художнього перекладу	3	90	30	60	Екзамен
8	Література в історичному контексті	3	90	30	60	Екзамен
Спеціалізація Германські мови						
1	Загальні теорії мови та історія лінгвістичних вчень	3	90	30	60	Залік
2	Когнітивна лінгвістика і лінгвокультурологія	3	90	30	60	Екзамен
3	Історія германських мов	3	90	30	60	Залік
4	Міжкультурна комунікація та лінгвосинергетика	3	90	30	60	Екзамен
5	Сучасні теорії граматики	3	90	30	60	Екзамен
6	Теоретико-методологічні засади та аспекти дослідження онімів	3	90	30	60	Залік
7	Номінативний аспект мовленнєвої діяльності	3	90	30	60	Залік
8	Лексика в сучасних лінгвістичних дослідженнях	3	90	30	60	Екзамен
Загалом по блоку II.1		12	360	120	240	

III. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Цикл практичної підготовки передбачає асистентську практику аспірантів на базі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, проведення ними семінарських, практичних та лабораторних занять для студентів I-III курсів спеціальності „Філологія”.

У межах тематичного блоку III „Цикл практичної підготовки” здійснюється:

№	Вид діяльності	Кількість кредитів	Кількість годин
1	Асистентська практика	4	120
Загалом по блоку III		4	120

IV. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ)

Освітній складник спрямований на надання аспірантам оптимальних знань та навичок, необхідних для здійснення професійного наукового пошуку та синтезу виважених обґрунтованих ідей, надання аспірантам глибоких доктринальних знань в галузі українського мовознавства.

У результаті навчання в аспірантурі здобувачі повинні набути таких **соціально-особистісних компетентностей**:

- здатність до організації власної науково-дослідницької діяльності;
  - здатність до системного критичного мислення; науковий світогляд і творче мислення;
  - здатність до навчання впродовж життя;
  - усвідомлення ролі і значення наукових досліджень;
  - здатність до критики й самокритики;
  - толерантність до різних ідей;
  - креативність, здатність до системного мислення;
  - адаптивність і комунікабельність;
  - наполегливість у досягненні мети;
  - турбота про якість виконуваної роботи;
  - володіння основами усної та письмової наукової комунікації українською мовою.
  - володіння основами усної та письмової комунікації іноземною мовою;
  - знання принципів і правил використання чужого наукового доробку.
- Також навчання передбачає набуття **загальнонаукових компетентностей**:
- розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння використовувати їх у професійній та соціальній діяльності;

- аналітичні здібності;
- дослідницькі навички;
- навички управління інформацією;
- здатність виявляти актуальні проблеми;
- здатність здійснювати теоретичний аналіз проблеми;
- здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези;
- володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності;
- розуміння необхідності брати участь в конкурсах та грантових і стипендіальних програмах;
- знання основ методології, техніки і організації науково-дослідної роботи, підходів до планомірної та ефективної індивідуальної і командної дослідницької діяльності;
- здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень;
- генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних сферах;
- здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням набутих практичних знань.

V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНОГО СКЛАДНИКА)

Практичний складник спрямований на отримання аспірантами досвіду викладання у ВНЗ, вміння доносити інформацію до студентів, організувати навчальний процес, залучати студентів до наукової діяльності, роботи в лабораторіях, пояснювати на доступному для студентів рівні наукові методи та результати. У результаті навчання аспіранти зможуть набути таких компетентностей:

Соціально-особистісні компетентності:

- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки;
- здатність до критики й самокритики;
- креативність;
- адаптивність і комунікабельність;
- правильне окреслення пріоритетів, які забезпечують вирішення відповідного завдання;
- усвідомлення ролі і значення наукових досліджень;
- знання принципів і правил використання чужого наукового доробку.

Інструментальні компетентності:

- навички управління інформацією;
- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою.

Професійні компетентності:

- здатність кваліфіковано виконувати функції викладача;
- здатність фахово й оптимально використовувати методи та форми навчання у практичній викладацькій діяльності.

ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ
аспіранта (PhD) за освітньо-науковою програмою
Спеціальність 035 Філологія

<i>Тип диплома та обсяг програми</i>	Одиничний ступінь, 47 кредитів ЄКТС за 4 навчальні роки
<i>Вищий навчальний заклад</i>	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
<i>Акредитуюча інституція</i>	Департамент атестації кадрів Міністерства освіти і науки України
<i>Період акредитації</i>	Програма впроваджена в 2016 році
<i>Рівень програми</i>	FQ ЕНЕА – третій цикл, QFLLL – 8 рівень, НРК – 3 рівень
Мета програми	
Загальна мета програми – розвинути в аспірантів дослідницькі навички в науковій сфері через глибше розуміння процесів розвитку та функціонування мови, причинно-наслідкових зв'язків, сутності мовних явищ та процесів у діахронії та синхронії; розуміння загальних властивостей художньої літератури, поезики слова, літературного твору, художнього тексту, множинності його інтерпретацій, варіативності підходів, еволюційного шляху розвитку вітчизняного і світового літературознавства, а також забезпечити консультаційну підтримку у виконанні оригінальних наукових досліджень, що спрямовані на отримання нових наукових знань, підготовки та захисту дисертації.	
Характеристика програми	
<i>Предметна область, напрям</i>	Філологія. Основна частина роботи для отримання ступеня, що відповідає 47 кредитам, присвячена формуванню основних компетентностей, які допоможуть молодому досліднику в зборі й опрацюванні дослідницького матеріалу, емпіричних даних та написанні дисертації, передбачає як саме дослідження, так і аналіз документації та опрацювання письмового тексту відповідно до міжнародних стандартів якості.
<i>Фокус програми: загальна/спеціальна</i>	Дослідник-початківець отримує повну підтримку при опрацюванні теми дослідження та підготовки практичної та теоретичної/методичної стратегії.
<i>Орієнтація програми</i>	Орієнтація дослідження. Практичний складник є невід'ємним при вивченні процесів розвитку та функціонування української мови, літературознавчих процесів.
<i>Особливості програми</i>	Більшість зусиль дослідника-початківця присвячені безпосередньо збору первинної

	інформації, опрацюванню фахових праць і написанню дисертації, решту часу він може використати для вивчення інших наукових та теоретичних курсів, для діяльності, пов'язаної з роботою, зокрема на наукову комунікацію, проектну розробку і пошук фінансування тощо.
Працевлаштування та продовження освіти	
<i>Працевлаштування</i>	Вимогами до посад є наявність завершеного навчання, проведення досліджень високого рівня та досвід у дослідницькій і викладацькій роботі у вищих навчальних закладах та науково-дослідних установах.
<i>Продовження освіти</i>	Є доступними деякі дослідницькі стипендії, що можуть містити додатковий освітній компонент.
Стиль та методика навчання	
<i>Підходи до викладання та навчання</i>	Стиль навчання. Базується на активному навчанні, передусім на індивідуальному масштабному дослідницькому проекті, що ретельно контролюють висококваліфіковані науковці і викладачі, які на початковому етапі враховують відповідальність дослідника за вибір методу, предмету й організацію часу. Здебільшого форма навчання за програмою є стаціонарна, можливо поєднати заочне навчання в аспірантурі з роботою.
<i>Система оцінювання</i>	Загальна оцінка формується на основі заліково-екзаменаційних сесій, атестацій аспіранта (2 рази на рік) та попереднього захисту дослідження. Остаточне оцінювання та вручення диплома передбачає відкритий захист дисертацій.
Програмні компетентності	
<i>Загальні</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Навички критичності й самокритичності, здатність рецензувати публікації та презентації, брати участь у міжнародних наукових дискусіях, аргументовано висловлювати та відстоювати власну позицію. • Абстрактне обґрунтування і моделювання дослідницького завдання на актуальну проблематику з наукового і суспільно-політичного погляду. Здатність визначати відповідні завдання та окреслювати їх через трансформацію наукових знань.

	<ul style="list-style-type: none"> • Якість та етичні зобов'язання. Знання стандартів і типу мислення, необхідних для наукового дослідження та опублікування, зокрема критичної обізнаності та інтелектуальної чесності. • Комунікація. Здатність писати і розмовляти на професійному рівні, з використанням відповідної наукової термінології як державною мовою, так і іноземною. • Працювати самостійно; вміння керувати власним часом, виділяти основне і другорядне в джерельному, науковому матеріалі; виховання в молодого дослідника відповідних психологічних рис – цілеспрямованості, стійкості та ін., щоб здобувач міг вчасно представити остаточний варіант дисертації. • Міжособистісні здібності. Співпраця в українських і міжнародних наукових колах, вміння на належному рівні представити свою дослідницьку проблематику в середовищі як науковців, так і нефаківців.
<i>Фахові</i>	<ul style="list-style-type: none"> • База знань. Глибокі знання мовних процесів і явищ, детальні знання в межах спеціальної сфери дослідження української мови. • Інформаційний менеджмент. Здатність визначати, глибоко аналізувати наукову інформацію з різних джерел, зіставляти отримані відомості з погляду їх достовірності, об'єктивності. • Аналіз документів. Здатність знаходити, відбирати та інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі. • Індивідуальне дослідження. Здатність планувати власне дослідження і на його основі робити внесок у розвиток філологічної науки.
Програмні результати навчання	
<ul style="list-style-type: none"> • Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати публікації в межах власної дослідницької проблематики та поза нею. • Здатність науково розробляти та аргументовано презентувати в науковому середовищі результати пошуково-дослідницької діяльності. • Здатність здійснити завершене оригінальне дослідження, основане на використанні сучасних методів у науковій роботі. • Здатність презентувати результати дослідження в науковому і ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, зустрічей, громадських ініціатив. 	

- Здатність представляти результати власного дослідження іноземною мовою.
- Здатність готувати матеріал з відповідної наукової проблематики для преси/об'єднання інформації з питань викладацько-професорських ініціатив, публікувати їх у пресі чи на вебсторінці.
- Обізнаність та здатність взаємодіяти інтелектуально з найновішими дослідженнями в спеціальній галузі дослідження.
- Здатність використовувати облікову інформацію з українських і зарубіжних архівів, бібліотечних каталогів та найновіших ІКТ-ресурсів, щоб локалізувати джерела і літературу, корисні для власного дослідження.
- Уміння обирати і реалізувати на практиці перспективну наукову співпрацю для обраного напрямку дослідження.

Ректор

Мельничук С. В.